

מסכת מגילה דף יג.

• דף יב-יג.

• "אִישׁ יְהוּדִי הָיָה בְּשׁוֹשֵׁן הַבֵּיכָה וְשָׁמוֹ מְרֻדְכִי בֶן יֶאִיר בֶּן שְׁמַעֲי בֶן קִישׁ אִישׁ יְמִינִי"

- קושית הגמ' - אמאי קאמר בן יאיר בן שמעי בן קיש, אם בא לומר היחוס, היה צריך לילך עד בנימין?
- תירוץ הגמ' - תנא כולן על שמו נקראו, בן יאיר - שהיה בן שהאיר עיניהם של ישראל בתפלתו, בן שמעי - שהיה בן ששמע קל את תפלתו, בן קיש - שהקיש על שערי רחמים ונפתחו לו.

קרי ליה יהודי, שהוא משבט יהודה, וקרי ליה ימיני, שהוא משבט בנימין?	קושית הגמ'
אביו מבנימין, ואמו מיהודה	רב נחמן
משפחות מתגרות זו בזו, יהודה אומר, אני הגורם שנונד מרדכי משום דלא הרג דוד את שמעי, ובנימין אומר, שמרדכי בא משבטו.	רבנן
כנסת ישראל אמרה להיפך, שטענו על יהודה שלא הרג דוד את שמעי, ומשום כך נולד מרדכי שקינא בו המן וגזר להרוג את כל היהודים. וטענו על בנימין שלא הרג שאול את אגג, ונולד ממנו המן.	רבא
לעולם מבנימין קאתי, וקרי ליה יהודי על שום שכפר בע"ז, שכל הכופר בע"ז נקרא יהודי, וכמו דכתיב, "ויתי גברין יהודאין... לאלהך לא פלחין ולצלם דהבא... לא סגדין".	רבי יוחנן

דף יג.

• רבי שמעון בן פזי כי הוה פתח בדברי הימים אמר שיש הרבה שמות בדברי הימים, וכלן אדם אחד הם:

בתייה קרי יהודיה על שום שכפרה בע"ז, דכתיב "ותרד בת פרעה לרחוץ" וכו'.	"ואשתו היתה יהודיה"
לומר לך שכל המגדל יתום ויתומה בתוך ביתי מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו.	ילדה
זה משה, ונקרא ירד שירד להם לישראל מן בימיו.	את ירד
זה משה, ונקרא גדור, שגדר פרצותיהן של ישראל.	[אבין] גדור
זה משה, שחיבר את ישראל לאביהן שבשמים.	ואת חבר
זה משה, שנעשה להם לישראל כסוכה.	[אבין] שוכו
זה משה, שקוו ישראל לקל בימיו.	ואת יקותיאל
זה משה, שהזניח (השליך) את עוונותיהן של ישראל מעליהם, שע"י תפלתו סלח להם הקב"ה.	[אבין] זנוח
משה היה אב בתורה, אב בחכמה, ואב בנביאות.	[אבין] [אבין] [אבין]
ואלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח מרדכי - והלא כלב שמו? אלא אמר הקב"ה יבא כלב שמרד בעצת מרגלים וישא את בתיה בת פרעה שמרדה בגילולי בית אביה.	ואלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח מרדכי - והלא כלב שמו? אלא אמר הקב"ה יבא כלב שמרד בעצת מרגלים וישא את בתיה בת פרעה שמרדה בגילולי בית אביה.

מסכת מגילה דף יג.

- "אֲשֶׁר הִגְלָה מִירוּשָׁלַיִם" - אמר רבא, שגלה מעצמו, (מדלא כתיב 'אשר היה מן הגולה אשר הגלתה').
- "וַיְהִי אַמֵּן אֶת־הַדָּסָה" - קרי לה הדסה וקרי לה אסתר.
- תניא...

רבי מאיר	אסתר שמה	ונקראת שמה הדסה על שם הצדיקים שנקראו הדסים.
רבי יהודה	הדסה שמה	ונקראת שמה אסתר, על שם שהיתה מסתרת דבריה, שנא' אין אסתר מגדת את עמה וגו'.
רבי נחמיה	הדסה שמה	ונקראת שמה אסתר, על שום אסתהר (ירח, שהיא יפה כלבנה).
בן עזאי	אסתר שמה	ונקראת שמה הדסה, שלא ארוכה או קצרה היתה, אלא בינונית כהדסה .
רבי יהושע בן קרחה	אסתר שמה	ונקראת שמה הדסה, שירקרוקת היתה כהדסה , וחוט של חסד משוך עליה.

- "כִּי אֵין לָהּ אָב וְאִם", למה לי "ובמות אביה ואמה"? רב אחא - עיברתה, מת אביה, ילדתה, מתה אמה.
- "וּבְמוֹת אָבִיהָ וְאִמָּהּ לְקַחַהּ מִרְדְּכָי לֹו לְבַת"
- תנא, רבי מאיר - אל תקרי לבת אלא לבית, שלקח את אסתר לאשה.
- "וְאֵת שֶׁבַע הַנְּעוּרוֹת" - רבא - שהיתה מונה מהם ימי שבת, וכשהגיע יום שפחה של שבת, יודעת שהיום שבת.
- "וַיִּשְׁנָה וְאֵת־נְעוּרוֹתֶיהָ"

רב	שהאכילה מאכל יהודי.
שמואל	שהאכילה חתיחות שמנות של בשר חזיר, ומתוך אונסה, לא נענשה.
רבי יוחנן	שהאכילה זרעונים, שהם מאכל בריא ומזין לצדיקים הרוצים להימנע ממאכלות אסורים.

- "שֶׁשָּׂה חֲדָשִׁים בְּשֶׁמֶן הַמֹּר" - מאי שמן המור?
- ר' חייא בר אבא - סתכת (שמן אפרסמון), רב הונא, וכן רבי יהודה בברייתא - שמן זית שלא הביא שליש, והטעם שסכין בשמן המור על כל הגוף, שהוא משיר את השיער, ומעדן את הבשר.
- "בְּעֶרְבַּי הִיא בָּאָה וּבְבִקְרֵי הִיא שָׁבָה"
- ר' יוחנן - מגנותו של אותו רשע, למדנו שבחו, שלא היה משמש מטתו ביום..
- "וַתְּהִי אֶסְתֵּר נִשְׂאֵת חַן בְּעֵינֵי כָל־רְאִיָּהּ", ר' אלעזר - מלמד שלכל אחד ואחד נדמתה לו כאומתו.

מסכת מגילה דף יג. יג.

• **"וּתְלַקַּח אֶסְתֵּר אֶל-הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ אֶל-בֵּית מַלְכוּתוֹ בַּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי הוּא-חֹדֶשׁ טִבַּת"**

• ירח שהגוף נהנה מן הגוף מפני הצינה, שהיו מתכווין מן השמים לחבבה על בעלה.

• **"וַיֵּאָהֵב הַמֶּלֶךְ אֶת-אֶסְתֵּר מִכָּל-הַנְּשִׂים וַתִּשָּׂא-חַן וְחֹסֶד לְפָנָיו מִכָּל-הַבָּתּוּלוֹת"**

• רב - ביקש לטעום טעם בתולה, טעם, טעם בעולה, טעם.

• **"וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ מִשְׁתֵּה גָדוֹל לְכָל-שָׂרָיו וַעֲבָדָיו אֶת מִשְׁתֵּה אֶסְתֵּר"**

• חזר לכמה ענינים לפייסה שתגלה לו מולדתה ולא הואיל, עשה משתה גדול לכבודה, ולא גילתה לו, בטל המס

על המדינות ואמר לכבוד אסתר, ולא גילתה לו, שלח מתנות לכל השרים בשם אסתר, ואפ"ה לא גילתה לו.

• **"וַיְבַקֵּץ בַּתּוּלוֹת שְׁנִית"**

• נטל אחשוורוש עצה ממרדכי כיצד לגרום את אסתר לגלות, אמר לו לקבוץ בתולות פעם שנית כדי שתקנא בהם

ולגלות, ואפילו הכי לא גליא ליה דכתיב **"אֵין אֶסְתֵּר מַגִּידַת מוֹלַדְתָּהּ וְאֵת-עַמָּהּ"**.

• **רבי אלעזר** - בשכר צניעות שהיתה ברחל, שמסרה הסימנים ללאה, זכתה ויצאה ממנה שאול שהיה צנוע שלא

הגיד על דבר המלוכה, ובשכר צניעות שהיה בו בשאול, זכה ויצאת ממנו אסתר.

(בתרגום של מגילה מייחס מרדכי ועושהו עשירי לשאול, ומשאול עד בנימין, ואסתר בת דודו של מרדכי...)

• **רבי אלעזר** דרש פסוקים באיוב:

ה' נותן עיניו במעשה הצדיקים לשלם להם אף לימים רבים מדה במדה, שבשכר צניעות.....	"לא יגרע מצדיק עיניו
כהקב"ה פוסק גדולה לאדם, פוסק לבניו ולבני בניו עד סוף כל הדורות	וְאֵת-מְלָכִים לְכַסּוֹ וַיִּשְׁיֵבם לְנֶצַח וַיִּגְבְּהוּ
ואם הגיס דעתו, הקב"ה משפילו	וְאִם-אֲסוּרִים בְּאִקִּים לְכַדּוֹן בְּחַבְלֵי עֲנִי"

• **"וְאֵת-מֵאֵמַר מְרֻדְכֵי אֶסְתֵּר עֲשֵׂה"** - רבי ירמיה - שהיתה מראה דם נדה לחכמים.

• **"כִּפְאֶשֶׁר הִיְתָה בְּאֵמָנָה אֲתוֹ"** - שהיתה עומדת מחיקו של אחשוורוש, וטובלת משום נקיות, ויושבת בחיקו

של מרדכי.

• **"בְּיָמִים הָהֵם וּמְרֻדְכֵי יָשֵׁב בְּשַׁעַר-הַמֶּלֶךְ קֶצֶף בְּגִתָּן וְתַרְשֵׁ"**

• ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן - הקציף הקב"ה אדון (פרעה) על עבדיו (שר המשקים ושר האופים) לעשות רצון

צדיק, (יוסף). והקציף עבדים (בגתן ותרש) על אדוניהן (אחשוורוש) לעשות נס לצדיק (מרדכי).

• ר' יוחנן - בגתן ותרש שני טרסיים הוו.....מרדכי.... היה יודע בשבעים לשון.....

מסכת מגילה דף יג:

• **"אחר הדברים האלה גדל המלך אחשורוש את-המן"**

• **רבא** - הקדים הקב"ה רפואה למכה, אחר הדברים האלה של בגתן ותרש, אז גדל המלך...., אבל אומות העולם אינו כן, מכה אותן, ואח"כ בורא להם רפואה.

• **"ויבז בעיניו לשלח יד במרדכי לבדו פי-הגידו לו את-עם מרדכי ויבקש המן להשמיד**

את-כל-היהודים" - **רבא** - בתחילה במרדכי לבדו, ולבסוף בעם מרדכי דהיינו הרבנו, ולבסוף בכל היהודים.

• **"הפיל פור הוא הגורל"**

• **תנא** כיון שנפל פור בחדש אדר שמח שמחה גדולה, שהוא חדש שמת בו משה, ולא היה יודע שבו' באדר נולד משה, וכדאי הלידה שיכפר על המיתה.

• **רבא** - ליכא דידע לישנא בישא כהמן:

השיב אחשורוש, ירא אני מאלקי ישראל...	בא נכלה את כל היהודים	"ויאמר המן למלך אחשורוש
השיב אחשורוש, הלא יש בהם חכמים שמקיימים המצוות.	אמר המן, ישנים הם מן המצוות	ישנו
שמא תאמר קרחה אני עושה במלכותך	אמר המן, עם אחד הם	עם אחד
שמא תאמר אית הנאה מינייהו	מפזרין הן בין העמים	מפזר
ושמא תאמר איכא מדינה קטנה מהם	כפרידה זו שאינה עושה פירות	ומפךד
ואין בהם מדינה שלימה		בכל מדינות מלכותך
שאינם אוכלים ממאכלים שלנו, ואינם נושאים מבנותינו, ואינם משיאים את בנותיהם לנו		ודתיהם שנות מכל עם
אינן נותנין מסים, שבטלים ממלאכתם בשה"י (שבת היום) ופה"י (פסח היום)		ואת דתי המלך אינם עשים
אין נאה ואין חשש למלך להניחם, שהם אוכלים ושותים ומבזין את המלכות, שאם נפל זבוב בכוסו של אחד מהם.....		ולמלך אין-שנה להניחם

• **"אם-על המלך טוב יכתב לאבדם ועשרת אלפים כפר-כסף אשקול"**

• **אמר ריש לקיש**, גלוי וידוע לפני ה' שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו....